

PROGRAM STROKOVNEGA POSVETA

10.00 – 10.05	<i>dr. Igor Žagar Žnidaršič:</i> Pozdravni nagovor
10.05 – 10.30	<i>Klaudija Šterman Ivančič:</i> Rezultati raziskave PISA 2018: dosežki na lestvici branja, blagostanje učencev in pouk slovenščine
10.30 – 10.45	<i>dr. Sonja Pečjak:</i> Psihološki odmevi slovenskih rezultatov PISA 2018
10.45 – 11.00	<i>dr. Fani Nolimaj:</i> Spodbujanje razvoja bralne pismenosti osnovnošolcev: izkušnje projekta
11.00 – 11.15	<i>Nada Pignar:</i> Za ohranjanje in nadgradnjo pismenosti v Osnovni šoli Ivanjkovci
11.15 – 11.30	<i>diskusija</i>
11.30 – 11.45	<i>odmor za kavo</i>
11.45 – 12.00	<i>Paul Stubbs, PhD:</i> The Governmental Work of Global Rankings in Education: PISA politics, policy and practice
12.00 – 12.15	<i>dr. Damijan Štefanc:</i> OECD in PISA: vplivi na didaktične prakse
12.15 – 12.30	<i>diskusija</i>
12.30 – 13.00	<i>kosilo</i>
13.00 – 13.15	<i>dr. Slavko Gaber:</i> Slovenija bi se morala tudi danes odločiti za sodelovanje v raziskavi Pisa!
13.15 – 13.30	<i>dr. Pavel Zgaga:</i> AHELO – PISA za visoko šolstvo?
13.30 – 14.15	<i>diskusija</i>

POVZETKI

***Klaudija Šterman Ivančič:* Rezultati raziskave PISA 2018: dosežki na lestvici branja, blagostanje učencev in pouk slovenščine**

Najnovejši podatki raziskave PISA iz leta 2018 kažejo, da Slovenija na področju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti še vedno dosega rezultate nad povprečjem OECD. Omenjenih rezultatov pa ne smemo razumeti zgolj v smislu dosežkov na lestvici pismenosti. Kljub nadpovprečnim dosežkom pri branju, matematiki in naravoslovju, rezultati na področju različnih ozadenjskih dejavnikov dosežkov kažejo, da slovenski učenci in učenke poročajo o podpovprečni motivaciji za branje, zaznani učiteljevi opori pri pouku slovenščine, povratni informaciji glede napredka s strani učitelja, zaznavanju učiteljevega navdušenja pri poučevanju slovenščine in lastnem čustvenem blagostanju. Namen prispevka je podrobneje predstaviti rezultate na omenjenih področjih, predvsem pa osvetliti tista področja, ki že skozi več ciklov raziskave kažejo na primanjkljaje na področju učenja in poučevanja v slovenskem prostoru.

dr. Sonja Pečjak: Psihološki odmevi slovenskih rezultatov PISA 2018

V prispevku bomo najprej pokomentirali splošni dosežek slovenskih učencev v bralni pismenosti z vidika intenzivnosti dela šol pri razvoju te pismenosti v zadnjih 20-ih letih ter razlike med spoloma (v luči biopsihosocialnega modela). V nadaljevanju bomo izpostavili nekatere značilnosti učiteljev slovenščine pri oblikovanju učnega okolja (npr. navdušenje učitelja, zaznano oporo s strani učencev, dajanje povratnih informacij), ki lahko delujejo spodbudno ali nespodbudno na afektivne vidike pri učenju (motivacijo in učne emocije) in na učne dosežke. Ob koncu bomo omenili nekatere smeri potrebnega/smiselnega delovanja z učitelji, kot jih vidimo v okviru osnovne in srednje šole.

dr. Fani Nolimal: Spodbujanje razvoja bralne pismenosti osnovnošolcev: izkušnje projekta

Zavod RS za šolstvo je ena od nacionalnih institucij, ki se s spodbujanjem razvoja bralne pismenosti ukvarja že več let. Projekt *Opolnomočenje učencev z izboljšanjem bralne pismenosti in dostopa do znanja*, delujoč v letih 2011 – 2013, predstavlja enega večjih in odmevnejših projektov na tem področju. Namen prispevka je predstaviti, kaj se je v projektu dogajalo, kaj je bilo dobro in učinkovito, kaj je nevrvalgično in bi bilo treba izboljšati ali nadgraditi. Za ta namen bo na kratko predstavljen teoretski okvir, 'participativni' način vodenja projekta, temeljne vsebine in dejavnosti projekta, mreženje znanja med strokovnimi delavci in učenci ter ideje za nadaljnji razvoj pismenosti.

Nada Pignar: Za ohranjanje in nadgradnjo pismenosti v Osnovni šoli Ivanjkovci

Raziskava PISA je za našo šolo in druge šole po Sloveniji opozorilo in priložnost, da se vprašamo, kje smo, ali delamo 'prave reči' in pri čem moramo biti še bolj pozorni. Napori za spreminjanje pedagoške prakse in nenehno ohranjanje pridobljenih znanj, metod, tehnik in pristopov predstavljajo svojstven izziv. Projektov se na šoli lotevamo poglobljeno in celostno, zato vsi strokovni delavci, ne le člani projektnih timov, stalno strokovno rastemo. Tako v kolektivu prepoznamo dobre prakse, raziskovalce in preizkuševalce inovativnih praks. Ob vseh teh smo pedagoški vodje, ki z vso odgovornostjo zremo v prihodnost, si postavljamo visoke cilje, da se v danem okolju uresničijo povprečni. V prispevku bomo predstavili učno prakso in najpomembnejše dosežke projekta *Opolnomočenje učencev*, razvite na posameznem predmetnem področju in ob tem izpostavili tiste, ki jih ohranjamo in/ali smo jih s pomočjo drugih projektov in/ali rednih učnih vsebin nadgradili.

Paul Stubbs, PhD: The Governmental Work of Global Rankings in Education: PISA politics, policy and practice

The near-global hegemonic reach of the OECD's triannual Programme for International Student Assessment (PISA), in which PISA scores have become the dominant way of ranking countries' educational performance and quality, has little or nothing to do with the tests' objectivity and validity and much more to do with their normative power as a form of soft neoliberal governmentality. The sense of anticipation before PISA results are released, and the mediated public discourse of 'the need for radical educational reform' consequent upon their release, serve to reframe and reanimate the educational policy-making space in terms of an imagined correspondence between PISA scores, desirable skills, and economic performance in a competitive global economy. Some of the tensions within PISA arise as a result of the contradictions between a focus on aggregated scores and results disaggregated in terms of what the OECD terms 'socio-economic status', rendering structures of oppression as a 'technical' matter. The ideology of the OECD tends to prioritise efficiency over equity, and the testing process itself appears largely immune from public scrutiny and accountability.

Moreover, the obsession with PISA scores may have perverse and largely unintended consequences not only within national policy arenas but, also, at the 'chalk face' in terms of teaching practices in individual schools. The PISA experience represents one of the most important case studies of processes of global policy translation that, whilst purporting to be neutral, context-free and universal are actually deeply political and ideological.

dr. Damijan Štefanc: OECD in PISA: vplivi na didaktične prakse

Mednarodno preverjanje, ki ga OECD izvaja s projektom PISA, ne pomeni le ugotavljanja, v kolikšni meri so 15-letniki uspešni na področjih bralne, matematične in naravoslovne pismenosti: to je sicer ključnega, a hkrati tudi marginalnega pomena. Ključnega zato, ker velike količine empiričnih podatkov, ki jih zbira OECD in s katerimi postreže PISA, ujamejo večino medijske in strokovne pozornosti, tako da se razprave o PISA bolj ali manj sučejo okoli vprašanja, kako visoko ali globoko najdemo svojo državo na lestvicah teh ali onih dosežkov, stališč, ipd.

Marginalnega pa zato, ker je treba gledati onkraj empiričnih podatkov: ni namreč težko videti, da OECD s takšno količino podatkovja (zbranega ne le s PISA, ampak tudi z drugimi raziskavami, npr. TALIS, pa tudi z drugimi tematsko ali na posamezno državo fokusiranimi študijami) uspešno ustvarja podlage za udejanjanje svoje »evidence-based« izobraževalne ideologije. Zato se je seveda treba spraševati o metodoloških temeljih in konceptualnih izhodiščih takšnih raziskav. V svojem prispevku se bom omejil na didaktične implikacije PISA v povezavi z raziskavo TALIS, pri čemer me bo zanimalo, kakšno podobo zaželenih didaktičnih praks nam rišeta obe raziskavi – še zlasti pa, v čem je ta podoba lahko strokovno problematična.

dr. Slavko Gaber: Slovenija bi se morala tudi danes odločiti za sodelovanje v raziskavi Pisa!

Črno-belo slikanje raziskave PISA ni smiselno in tudi ni produktivno. Profesionalno zasnovana in v večini tako tudi izvedena zasluži analizo rezultatov in pri tem opozarjanje na produktivne elemente raziskave (sam menim, da so ti v večini) in seveda ob tem tudi opozarjanje na nedomišljene, mestoma tudi škodljive dele raziskave. Sam med produktivne momente prištevam: Možnost vpogleda v dosežke nacionalnih šolskih sistemov in primerjave the dosežkov z drugimi državami. Oboje prinese opozorila na potrebne, mogoče izboljšave (tudi za Slovenijo). Med negativne pa: Tako se zdi, sodi pretirano poudarjanje rangiranj šolskih sistemov (kar sicer ni nasebna lastnost raziskave) in spregledovanje omejenega spektra preverjanja in primerjav, ki jih raziskava naslavlja, in pa premikanje poudarka raziskave v polje občutkov, zadovoljstev ipd. Posebej slednje slabi momente razsvetlenske zastavitve naše civilizacije kot tiste, ki temelji na znanju, celo vednosti in namerava pri tem tudi ostati. Raziskava se s tem premikom, ki sledi procesu ti. personalizacije edukacije, približuje neo-liberalni (*a la Trump*) stavi na mnenja, občutke, tweet zadovoljstva in "modrosti". Vse omenjeno pa je poslano v prostor kot nadomestilo znanja, vednosti in z lažnimi obljubami, da je do znanja mogoče brez truda, namenjeno pospešenemu kroženju kapitala ter kopičenju dobičkov v davčnih oazah.

dr. Pavel Zgaga: AHELO – PISA za visoko šolstvo?

PISA in podobne študije so v strokovni, pa tudi v širši javnosti že dokaj dobro poznana in občasno tudi precej odmevna tema, ki se navezuje na kompleksna vprašanja o kakovosti in učinkovitosti nacionalnih sistemov obveznega oziroma splošnega izobraževanja. Precej manj znano – ali skoraj neznan – pa je, da v tem desetletju poteka tudi projekt, ki naj bi raziskal možnosti mednarodne primerjave dosežkov na specifičnem področju visokega šolstva. Gre za projekt AHELO (*Assessment of Higher Education Learning Outcomes*), ki je prav tako nastal ob spodbudi in podpori OECD. Namen tega prispevka je dvojen. Najprej bomo podali kratko informacijo o projektu AHELO in s tem vsaj delno poskušali zapolniti vrzel v poznavanju tega področja. V drugem delu pa bomo predstavili nekatera vprašanja in dileme, ki so se ob tem odprla in med katerimi nekatera posegajo nazaj k epistemološkim in metodološkim vprašanjem mednarodnega primerjalnega študija izobraževalnih dosežkov na sploh.